

ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΒΙΒΛΙΩΝ - ΚΑΤΑΛΥΣΙΣ ΘΑΝΑΤΟΥ

Το κείμενο που αναρτούμε ονομάζεται «Εικαστική έξοδος» και αποτελεί το ακροτελεύτιο μέρος του βιβλίου του Αναστάση Μαδαμόπουλου Ψυχές μετά Ι.

Είναι καρπός παλαιότερης δουλειάς του γνωστού συγγραφέα και εικαστικού, αλλά ενσωματώθηκε στο βιβλίο, προφανώς γιατί το περιεχόμενό του είναι η τερματική «συνομιλία» του με τον κόσμο των οικείων κεκοιμημένων κάθε γενιάς, συγγενών, φίλων, γειτόνων, ακόμη και αγνώστων προσώπων, τα οποία "συνάντησε" μέσω εξαιρετικών αφηγήσεων ή διάβασε ντοκουμέντα με συγκινητικά περιστατικά του βίου τους.

Το κείμενο συνοδεύει εικαστικές συνθέσεις με τη μορφή λευκών σελίδων βιβλίου, στο περιθώριο των οποίων αντί σημειώσεων (marginalia) ξετυλίγονται οι σκέψεις του συγγραφέα, αφήνοντας τον αναγνώστη να σκεφτεί το λευκό ως υποδοχέα του κειμένου από βιβλίο που σφοδρά αγάπησε κάποτε ή ενός άλλου με το οποίο ευελπιστεί να αναπτύξει μέσω της ανάγνωσης μια νέα "ερωτική σχέση".

Το κείμενο αποτελεί μια λυρική, φιλοσοφικής διάστασης, εκφορά του πάθους του συγγραφέα για τα βιβλία, τα οποία επιλέγει με αγάπη από το "ψυχοστάσιο" της βιβλιοθήκης του και, λειτουργώντας ως ψυχαγωγός ή ψυχοπομπός σε μια αντίστροφη πορεία, τα οδηγεί από τον αιώνιο θάνατο και τη λησμονιά και τα φέρνει στη ζωή, μέσω της αναγνωστικής διαδικασίας.

Το κείμενο πραγματεύεται τη σχέση γραφής – ανάγνωσης – θανάτου – αθανασίας. Πίστη ακλόνητη του Τάσου Μαδαμόπουλου είναι ότι ένα βιβλίο ζει μόνο όταν διαβάζεται. Ο αναγνώστης δεν είναι απλώς αποδέκτης, αλλά συντελεστής μιας «ανάστασης» που αφορά τόσο το κείμενο όσο και τον ίδιο. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, ο γραπτός λόγος γίνεται ο κατ' εξοχήν χώρος όπου η ανθρώπινη επιθυμία για υπέρβαση του θανάτου βρίσκει μια πραγμάτωση.

Ο συγγραφέας περιγράφει τα αδιάβαστα βιβλία ως «νεκροπόλεις» και «σφραγισμένα μνήματα». Οι λέξεις πάνω στη σελίδα είναι «νεκροφανείες» — δεν είναι εντελώς νεκρές, αλλά βρίσκονται σε λήθαργο, περιμένοντας να ζωντανέψουν. Υιοθετώντας μεταφορικά την έννοια της Ανάστασης, ο συγγραφέας περιγράφει τη σχέση βιβλίου και αναγνώστη ως μια πράξη ζωής που νικά τη λήθη και τον θάνατο.

Κάθε φορά που ο φιLANαγνώστης ανοίγει ένα βιβλίο και διαβάζει, οι λέξεις «ανασταίνουν τα νοήματά τους». Ο αναγνώστης λειτουργεί ως διασώστης που δίνει πνοή, κάνοντας ένα είδος ΚΑΡΠΑ, στο κείμενο. Η ανάγνωση γίνεται έτσι μια «νίκη της ζωής» απέναντι στον θάνατο, γιατί οι λέξεις, όσο παραμένουν αδιάβαστες, βρίσκονται σε μια κατάσταση «νεκροφανούς» αναμονής της σωτηρίας τους. Είναι «παραλλαγές του μαύρου σε φόντο λευκό», ανενεργά νοήματα που περιμένουν τον σωτήρα τους.

Ο τίτλος «Παραλλαγές του μαύρου σε φόντο λευκό» παραπέμπει στην τυπογραφική σύμβαση του μελανιού στο χαρτί. Το μαύρο (η γραφή) είναι η δυνητική ζωή, ενώ το λευκό (το κενό, η σελίδα) είναι ο χώρος της ανάγνωσης. Ο συγγραφέας αποφαινεται ότι όσες παραλλαγές έχει η γραφή, άλλες τόσες έχει και η ανάγνωση, αφού κάθε αναγνώστης δημιουργεί μια νέα εκδοχή ζωής του βιβλίου.

Επομένως αναγνώστης δεν είναι παθητικός αποδέκτης. Αντίθετα, «αιμοδοτεί» το κείμενο, το «πλουτίζει με την ανάγνωσή του», το «συμπληρώνει» και το «θωρακίζει απέναντι στον χρόνο». Η ανάγνωση είναι μια πράξη οικείωσης και μεταμόρφωσης: το βιβλίο γίνεται «δικό του» και ο ίδιος ο αναγνώστης δεν βγαίνει ποτέ ίδιος από μια ανάγνωση. Μέσα από το βιβλίο, το άρωμα μιας ξένης ζωής κατακλύζει τον αναγνώστη, ενώ ταυτόχρονα ο ίδιος ο αναγνώστης κερδίζει ξανά τη δική του ζωή, μεταμορφωμένος από την εμπειρία.

Ο «Κεραμικός του γραμμένου λόγου» (έξοχος ο παραλληλισμός της βιβλιοθήκης με το αρχαίο νεκροταφείο της Αθήνας) παρουσιάζεται ως ο μόνος τόπος όπου ο πόθος της αθανασίας μπορεί να εκπληρωθεί. Ένα βιβλίο που διαβάζεται ξανά και ξανά νικά τον χρόνο. Η ανάγνωση γίνεται έτσι μια άσκηση αποδοχής της θνητότητας: εξοικειώνει τον άνθρωπο με τον θάνατο και τον καθιστά λιγότερο τρομακτικό. Το βιβλίο μας προετοιμάζει να δούμε τον θάνατο όχι ως κάτι αποτρόπαιο, αλλά ως ένα ακόμα συμβάν της ζωής—σαν το τελευταίο αδιάβαστο βιβλίο στο κομοδίνο μας , που περιμένει την έσχατη ανάγνωση.

Κάθε φορά που ένα βιβλίο ανοίγει, η ιστορία γεννιέται ξανά, διαφορετική για τον καθένα. Οι «παραλλαγές του λευκού» (της ανάγνωσης) είναι τόσες όσες και οι «παραλλαγές του μαύρου» (της γραφής). Η φθορά του βιβλίου από τη χρήση δεν είναι καταστροφή, αλλά απόδειξη της επιβίωσής του ενάντια στο «ασάλευτο κράτος του χρόνου».

Σε ένα όνειρο-όραμα, ο συγγραφέας φαντάζεται τον εαυτό του όχι ως απλό συντηρητή του χαρτιού αλλά ως «φρουρό των σωσμένων» , εκείνον δηλαδή που διατηρεί ζωντανές τις λέξεις μέσω της ανάγνωσης, δίνοντάς τους την «πρώτη Ανάσταση» και ελπίζοντας σε διαδοχικές αναγνώσεις-διασώσεις στο μέλλον.

Του το ευχόμαστε ολόψυχα συμμεριζόμενοι το ίδιο πάθος του για τα βιβλία , γιατί, συν τοις άλλοις, το διάβασμα είναι και ένας εξαιρετικός οδηγός επιβίωσης για τον βιβλιόφιλο. Διάσημος είναι ο αφορισμός που αποδίδεται στον Βίκτορα Ουγκό :«Το διάβασμα είναι όπως η τροφή και το νερό. Το πνεύμα που δεν διαβάσει χάνει βάρος, όπως ένα σώμα που δεν τρώει»*.

**« Lire, c'est boire et manger. L'esprit qui ne lit pas maigrit comme le corps qui ne mange pas.»*

Gerontakos, Θεσσαλονίκη, 1 Απριλίου 2026